

Uchwała nr O-107-VI-2023
Krajowej Rady Izby Architektów RP
z dnia 28 września 2023 roku

w sprawie wystąpienia z Ogólnopolskiego Porozumienia Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego

Na podstawie art. 33 pkt 13 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 551) w związku z § 6 ust. 1 Ogólnopolskiego Porozumienia Samorządów Zaufania Publicznego zawartego w Warszawie w dniu 27 września 2021 roku uchwała się, co następuje:

§ 1

Krajowa Rada Izby Architektów RP postanawia o wystąpieniu samorządu zawodowego architektów z Ogólnopolskiego Porozumienia Samorządów Zawodów Zaufania Publicznego.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Piotr Fokczyński, Architekt IARP

Prezes Krajowej Rady Izby Architektów RP

Krzysztof Nowak, Architekt IARP

Sekretarz Krajowej Izby Architektów RP

UZASADNIENIE

Porozumienie jest porozumieniem samorządów zawodowych, a więc **instytucji pełniących zadania publiczne** o określonym poszczególnymi ustawami zakresie władztwa publicznego, przekazanego im przez państwo w ramach realizacji konstytucyjnej zasady subsydiarności państwa. Ma więc, niezależnie od jego intencji, wymiar zobowiązania publicznego tych instytucji. Zobowiązania, które każdy z samorządów może podejmować wyłącznie w granicach zadań przekazanych mu przez ustawodawcę, bowiem każdemu z samorządów zadania te są powierzane **indywidualnie, nie in gremium**. Samorząd zawodowy może podejmować działania mieszczące się zawsze w granicach reprezentowania osób wykonujących dany zawód zaufania publicznego i sprawowania pieczy nad jego należyтым wykonywaniem w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Jakiegokolwiek formy zrzeszania instytucji samorządowych muszą odpowiadać tej ustrojowej systematyce. Takie kompetencje i obowiązki wobec określonej grupy zawodowej, państwo powierzyło na wyłączność odpowiednio poszczególnym samorządom. Są to kompetencje **nieprzekraczalne**, a obowiązki i odpowiedzialność są **niezbywalne**.

W stanowisku z dnia 10 lipca 2023 r. Krajowa Rada IARP wskazała te kwestie, które nie odpowiadają istotnym, ustrojowym cechom takiego porozumienia, wnosząc jednocześnie o podjęcie przez Porozumienie zmian mających na celu usunięcie tych ustrojowych wad jak i zasad działania mogących prowadzić do uszczerbku dla zaufania publicznego jakiego udzielono naszym samorządom.

Rola i cele samorządów zawodów zaufania publicznego, określone w dokumencie powołującym Porozumienie, podpisanym w dniu 27 września 2021 r., już w pierwszym zdaniu preambuły porozumienia : „*Kierując się fundamentalną rolą zawodów zaufania publicznego jaką **jest niesienie pomocy innym** [...]” uznać należy za swoiste doprecyzowanie ustrojowo określonych ram działania tego rodzaju samorządów. Rola i misja tych samorządów jest określona w art. 17 ust. 1 Konstytucji RP i odniesiona do ściśle określonej grupy zawodowej, innej dla każdego samorządu, nie zaś do nieokreślonego kręgu społecznego. Również „pomoc” niesiona przez samorząd zawodowy jest skierowana do tej grupy i celowa: „...w granicach interesu publicznego i **dla jego ochrony**”. Rozszerzanie konstytucyjnego ustroju samorządu zawodowego jest niedopuszczalne ani indywidualnie przez dany samorząd zawodowy, ani in gremium przez stowarzyszenia skupiające instytucje samorządowe niezależnie od ich celów i intencji.*

Porozumienie skupia różne rodzaje samorządów zawodowych :

- utworzone na mocy art. 17 ust 1 Konstytucji, samorzady sektorowych zawodów zaufania publicznego, które pełnią szczególną rolę w realizacji interesu publicznego zarówno w wymiarze krajowym, jak wspólnoty europejskiej – stąd podlegają wymaganiom Dyrektywy 2005/36/WE.
- utworzone na mocy art. 17 ust 1 Konstytucji, czyli zawodów, którym ustawodawca przyznaje status zaufania publicznego.
- utworzone na mocy art. 17 ust 2 Konstytucji, zawodów, które nie uzyskują od ustawodawcy statusu zaufania publicznego.

- stowarzyszenie, które co do zasady nie jest samorządem zawodowym.

Każda z tych grup ma inny zakres uprawnień i kompetencji, jak też musi spełniać inne wymogi wynikające z dziedziny interesu publicznego, którego dotyka wykonywanie danego zawodu.

Jak wspomniano na wstępie, każdemu z tych samorządów – indywidualnie, nie *in gremio* – państwo powierza realizację określonych zadań publicznych i wyposaża je w tym celu w kompetencje władcze, odniesione do określonego zawodu i jego specyfiki. Stąd rozróżnienie rodzaju samorządu, czyli faktyczna struktura Porozumienia musi znaleźć odbicie w statusie jego członków i w samym tytule porozumienia, który musi ściśle odpowiadać tej strukturze. W obecnym stanie nie jest to bowiem porozumienie samorządów zawodów zaufania publicznego, lecz porozumienie samorządów zawodowych (w tym zawodów zaufania publicznego) i organizacji zawodowych.

To samo odnieść należy do celu Porozumienia zapisanego § 2, tiret drugie „...w obronie interesów grupowych członków Porozumienia...”. Zajmowanie stanowisk na podstawie tak szeroko ujętego i nie sprecyzowanego „interesu grupowego”, naraża nasze samorzady na działania wykraczające poza ustawowe kompetencje i zarzut nieuprawnionego lobbingu. Nie da się powiedzieć, **szczególnie w świetle działań Polskiej Izby Inżynierów**, że byłby on nieuzasadniony.

Dla przyjmowania wspólnych stanowisk – a więc również dla określania ww. interesu grupowego – przyjęto zasadę konsensusu. Konsensus zastąpił zakładaną pierwotnie zasadę głosownia wspólnych stanowisk. W świetle ww. systematyki, obie te zasady są nie do przyjęcia dla publicznych stanowisk porozumienia instytucji wykonujących zadania publiczne regulowane ustawowo. Prowadzą bowiem do uzależnienia niezbywalnych obowiązków i odpowiedzialności danego samorządu wobec określonej grupy zawodowej, od interesów „stron trzecich” jakimi, w tym przypadku, są dla siebie nawzajem poszczególne samorzady. Zasada konsensusu bowiem, stosowana bez żadnych warunków wynikających z faktycznego statusu członków Porozumienia, staje się klasycznym *liberum veto*, z jego najgorszymi cechami i skutkami.

W konsekwencji, obecna formuła pozwala na wykorzystywanie Porozumienia do realizacji partykularnych interesów, wbrew interesowi publicznemu, poza obowiązującym porządkiem prawnym i zasadami etyki obowiązującymi zawody zaufania publicznego.

W ustawodawstwie polskim nie istnieje legalna definicja zawodu zaufania publicznego. Pojęcie to jest określone w doktrynie prawnej poprzez wskazanie szeregu przesłanek, które muszą być spełnione, aby dany zawód mógł ubiegać się o zaufanie publiczne. Część tych przesłanek ma charakter formalny i kwantyfikowalny, jednak ich istota oparta jest zawsze na interesie publicznym, którego gwarantem jest przede wszystkim etyka zawodowa, oparta na ogólnych i uniwersalnych normach etycznych, których powiernikiem jest samorząd zawodu zaufania publicznego.

Izba Architektów RP zwróciła się do Porozumienia o wsparcie projektu ustawy o zawodzie architektów w zakresie doprowadzenia zgodności regulacji naszego zawodu z Dyrektywą 2005/36/WE, której podlegają zawody sektorowe. Izba Inżynierów, powołując się na zasadę konsensusu, złożyła protest w piśmie z dnia 22 marca br., w wyniku czego sprawa została zamknięta.

Należy stanowczo powiedzieć, że w proteście tym, zostały rażąco naruszone zarówno kwestie kompetencji jak i podstawowe zasady etyki, bowiem:

- dotyczyło to sprawy, w której izba inżynierów nie jest stroną – zawód inżyniera nie należy do zawodów sektorowych, w związku z tym, jak i w świetle kwestii podniesionych w niniejszym uzasadnieniu, nie miała tytułu do składania jakichkolwiek protestów w tej sprawie. Na uwagi,

które miałyby do skutków uregulowań naszego zawodu, zgodnie z dyrektywą dla zawodu inżyniera, jest miejsce w procesie konsultacji procedowanych aktów prawnych, a nie na forum Porozumienia.

- przedstawia proces legislacyjny dot. projektu ustawy o zwodzie architekta nierzetelnie (dokumenty w tej sprawie załączono do stanowiska KRIA RP z dnia 10 lipca b.r.),
- przekaz płynący z tego pisma zbudowany jest na takich tezach jak :
 - architekt nie jest zawodem ale specjalnością budowlaną,
 - samorząd mający 120 tys. członków nie pozwoli na dyktowanie sobie warunków przez samorząd 14 tysięczny – wypowiedziane publicznie na posiedzeniu Porozumienia w dniu 19 kwietnia b.r.
 - inżynierowie nie będą podwykonawcami architektów – wypowiedziane j.w.
 - powołując się na „pokrewieństwo zawodów” odmawia się architektowi odrębności zawodowej i prawa do jej ukonstytuowania, w roszczeniach posuwając się do zrównania obu zawodów w ich kompetencjach i roli w procesie inwestycyjnym

Działania podejmowane przez Polską Izbę Inżynierów Budownictwa w ramach obecnej formuły Porozumienia, ale także w procesie legislacyjnym dotyczącym projektu ustawy o zawodzie architekta i procedowanych w 2023 r. zmian w Ustawie Prawo budowlane nie tylko nie mieszczą się w ramach cech samorządu zawodu zaufania publicznego, ale są wręcz niegodne tego statusu, dyskredytując Porozumienie, w ramach których te działania się dokonują.

Na posiedzeniu Porozumienia w dniu 23 sierpnia 2023 r. odrzucono wprowadzenie zmian jego formuły w zakresie, w którym prowadzi ona do działań poza **określonymi ustawą uprawnieniami** i kompetencjami poszczególnych samorządów oraz naruszających ich **niezbywalną niezależność w realizacji ustawowych** obowiązków i odpowiedzialności oraz **pozwala legalizować działania nietyczne i godzące w zaufanie publiczne jakiego udzielono samorządom zawodowym**.

W związku z tym, Krajowa Rada Izby Architektów RP postanowiła o wystąpieniu Izby Architektów RP z Porozumienia. Pozostawanie w Porozumieniu oznaczałoby legitymizację działań godzących w status zaufania publicznego i stanowiło sprzeniewierzenie niezbywalnej odpowiedzialności wobec zawodu i jego przedstawicieli, których reprezentuje nasz samorząd.